

Frits Koers

Welke boeken lezen advocaten eigenlijk buiten de juridische literatuur, als ze dan nog lezen? Zien ze graag opera, bezoeken ze bioscopen, concerten, galeries? Gaan ze naar toneel? En wat betekent die cultuur voor hen en, misschien, voor hun werk? Frits Koers (63, samenwonend, twee kinderen, een kleindochter; asieladvocaat in Zwolle) heeft een lichte voorkeur voor Oost-Europese literatuur en neemt ook zelf soms de pen ter hand. Hij leverde feitenmateriaal voor de roman *Het achtenveertigste uur* van Nicolaas Matsier.

Jan Pieter Nepveu

journalist

Hoe ging dat in zijn werk, bij die tussenlanding? We moesten door een slurf. We kwamen in een grote ruimte met vooral blanke mensen. Ik ben daar één dag geweest. Negen uur 's morgens zijn we opnieuw vertrokken.

Waar was dat?

Ik was bang.

U weet niet waar dat was?

Ik was in de war, ik was zenuwachtig.

Wat voor uniform hadden de stewardessen aan?

Een zwarte rok.

Verder niets?

Eh, een witte overhemd.

Gewoon wit?

Met een kleine zwarte streep.

Uit: *Het achtenveertigste uur*, roman door Nicolaas Matsier;

De Bezige Bij, 2005, ISBN 90 234 1694 5.

‘We zijn een ontzettend verwend volkje geworden’

“ Ik ben graag creatief bezig en heb artistieke neigingen in allerlei richtingen: tekenen, muziek, schilderen, het ontwerpen van mijn eigen huis, schrijven...

In mijn kantoor hangt een zelfgemaakt schilderij. Het is geïnspireerd op het landschap in Turkije. In 1983 was ik waarnemer bij een proces tegen de complete mannelijke bevolking van het stadje Fatsa aan de Zwarte Zee. Zo'n vijfhonderd mannen waren opgepakt. Ze hadden een soort links stadstaatje uitgeroepen als protest tegen het militaire bewind. Het proces werd gehouden voorbij Ankara, midden in Turkije. Het was winter, en ik zat daar eindelijk in een bus die door het landschap reed. Thuisgekomen heb ik geprobeerd een beetje de sfeer te vangen. Voor mij is het niet meer dan een soort herinnering. Maar sommige cliënten in mijn asielpraktijk herkennen het en zeggen: hé, dat is toch Turkije? Schilderen doe ik nu niet meer. Toen ik ermee begon had ik nog de illusie dat het met kunst te maken had. Maar het echte werk moet je toch overlaten aan echte kunstenaars.

Ik schrijf wel: juridische stukjes. Dat is niet direct kunst want het gaat om inhoud, maar ik probeer het smakelijk te brengen. Ik vind sowieso het schrijven één van de leukste onderdelen van de advocatuur: het goed formuleren, het proberen er iets extra's in te leggen. Daarnaast schrijf ik voor mezelf teksten waarmee ik misschien ooit nog eens wat anders kan doen.

Ik heb meerdere voorkeurschrijvers, en een lichte voorkeur voor Oost-Europese literatuur, maar dan wel met excuus aan al die anderen uit de rest van de wereld die ik ook hogelijk waardeer. De bekende Russen zijn natuurlijk onverwoestbaar: Dostojevski, Gogol, Tsjechov, Tourgenjev. Minder beroemd, maar met drie dikke pillen in mijn boekenkast sterk vertegenwoordigd, is Anatoly Rybakov. Ook wil ik de Hongaar György Konrad noemen. En Péter Nádas, eveneens Hongaar, wiens *Het boek der herinneringen* ik een paar jaar terug las; het behoort tot de allermooiste romans ooit geschreven. Waarom is hij niet veel bekender? Nádas beschrijft hoe de ik-figuur een vriendin kust. Tien bladzijden (van de 835) zijn nodig voor de beschrijving van één kus. Ongelooflijk, lezen dat boek! Onlangs genoot ik ook zeer van zijn verhalenbundel *Minotaurus*.

De recente bestseller, *Alles is verlicht* van Jonathan Safran Foer, vind ik één van de interessantste boeken van de laatste tijd. Het gaat over de terugkeer naar de Oekraïne. Het is een merkwaardige reis van een Amerikaans jongetje, zoon van een emigrant, die teruggaat naar het verleden, toen de nazi's een complete joodse gemeenschap uitroelden. De manier waarop het boek is geschreven, is fantastisch. Het handelt over een afgrijzige periode in de Europese geschiedenis, maar daar tussendoor ook over de basale levensvoorwaarden waarmee mensen bezig zijn.

'Bij Oost-Europese schrijvers gaat het meer over het bestaan zelf, daar ligt een raakvlak met de asielpraktijk'

In de Oost-Europese literatuur, maar ook in bijvoorbeeld de Zuid-Amerikaanse, durven schrijvers het nog ergens over te hebben. Het gaat over de essentie van zielenroerelen, over hun hoe, wat en waarom, over het wezen van het menselijk handelen en waarnemen, het wezen van een kus – om maar één voorbeeld te noemen.

In Nederland zijn we een ontzettend verwend volkje geworden. Het gaat bij ons om het huis waarin je woont, hoeveel je verdient en de carrière die je maakt. Bij Oost-Europese schrijvers gaat het meer over het bestaan zelf. Ik denk dat daar een raakvlak ligt met de asielpraktijk.

Asielzoekers komen uit landen waar het bestaan niet vanzelfsprekend is. Mij interesseert het hoe hun leven eruit heeft gezien.

Soms heb je daar fantastische gesprekken over. Een Somalische cliënt bijvoorbeeld, die de meest verschrikkelijke dingen heeft meegemaakt, vertelde me over zijn leven in een stamverband, een soort grote familie waarmee hij samen met het vee van de ene plaats naar de andere trok. Dat vind ik buitengewoon interessant, veel interessanter dan de huwelijksproblemen die je hoort van een willekeurige Nederlandse cliënt.

De schrijver Nicolaas Matsier is een vriend van mij. Hij heeft een boek geschreven: *Het achtenveertigste uur*, dat gaat over de tegenstelling tussen een dossier en de werkelijkheid, een beetje een Oost-Europees thema dus eigenlijk. Uitgangspunt is de asielprocedure op het aanmeldcentrum Schiphol. Daar zit ik natuurlijk ook wel eens. Ik heb er veel met Matsier over gesproken en voortdurend

meegelezen. Het is ontzettend leuk om op deze manier bij het schrijven van een boek betrokken te zijn. Ik heb het verhaal niet literair kritisch bekeken maar me louter met de feiten bemoeid.

Matsier beschrijft de groei van het dossier vanuit de mensen die zich daarmee bezighouden. Hij voert ambtenaren van de marechaussee, de IND, en advocaten op in monologue intérieur. De kern is dat het verhaal van de asielzoeker er niet toe doet.

Het achtenveertigste uur geeft goed weer hoe een asielzoeker volledig verdwijnt achter de procedure. Sommige critici hebben het gelezen als kritiek op het gebeuren in het aanmeldcentrum maar dat was niet de bedoeling. Het is bedoeld als een roman over de tegenstelling tussen dossier en werkelijkheid en laat daarbij zien hoe het er in het aanmeldcentrum aan toegaat. ”